

Bruksela, dnia 20.2.2013
COM(2013) 83 final

**KOMUNIKAT KOMISJI DO PARLAMENTU EUROPEJSKIEGO, RADY,
EUROPEJSKIEGO KOMITETU EKONOMICZNO-SPOŁECZNEGO I KOMITETU
REGIONÓW**

**Inwestycje społeczne na rzecz wzrostu i spójności, w tym wdrażanie Europejskiego
Funduszu Społecznego na lata 2014–2020**

{SWD(2013) 38 final}
{SWD(2013) 39 final}
{SWD(2013) 40 final}
{SWD(2013) 41 final}
{SWD(2013) 42 final}
{SWD(2013) 43 final}
{SWD(2013) 44 final}

**KOMUNIKAT KOMISJI DO PARLAMENTU EUROPEJSKIEGO, RADY,
EUROPEJSKIEGO KOMITETU EKONOMICZNO-SPOŁECZNEGO I KOMITETU
REGIONÓW**

**Inwestycje społeczne na rzecz wzrostu i spójności, w tym wdrażanie Europejskiego
Funduszu Społecznego na lata 2014–2020**

WPROWADZENIE

Jednym z celów strategii „Europa 2020 – Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu”¹ jest pomoc co najmniej 20 milionom ludzi w wyjściu z ubóstwa i wykluczenia społecznego oraz zwiększenie zatrudnienia populacji w wieku 20–64 lat do 75 %. W osiągnięciu tych celów pomocne są inicjatywy przewodnie strategii „Europa 2020”, m.in. Europejska platforma współpracy w zakresie walki z ubóstwem i wykluczeniem społecznym oraz Program na rzecz nowych umiejętności i zatrudnienia. Europejski Semestr określa ramy dotyczące kierowania reformami gospodarczymi i społecznymi państw członkowskich oraz monitorowania tych reform. W kierowaniu reformami państw członkowskich w tych dziedzinach pomocna była otwarta metoda koordynacji w dziedzinie ochrony socjalnej i włączenia społecznego. Wspieranie spójności gospodarczej, społecznej i terytorialnej oraz zwalczanie wykluczenia społecznego i dyskryminacji należą do podstawowych celów Unii Europejskiej określonych w Traktacie². Karta praw podstawowych Unii Europejskiej stanowi, że instytucje UE oraz państwa członkowskie podczas wdrażania prawa UE powinny szanować osobiste, obywatelskie, polityczne, gospodarcze i społeczne prawa obywateli.

José Manuel Barroso, przewodniczący Komisji Europejskiej, podkreślił w swoim orędziu o stanie Unii Europejskiej, w 2012 r., że: „kraje europejskie o najsukceszniejszych systemach ochrony socjalnej i o najbardziej rozwiniętych partnerstwach społecznych należą do najsilniejszych i najbardziej konkurencyjnych gospodarek na świecie.”

Problemy wywołane przez kryzys w wielu państwach przełożyły się jednak na zwiększenie zagrożenia ubóstwem i wykluczeniem społecznym oraz wykluczeniem z rynku pracy³. Rozbieżności w obrębie państw członkowskich i pomiędzy nimi są coraz większe. Zjawiska te nie tylko zagrażają osiągnięciu celów strategii „Europa 2020” oraz konkurencyjności Europy w dobie globalizacji, ale mogą również mieć znaczące negatywne skutki gospodarcze i społeczne, biorąc pod uwagę fakt, że społeczne i gospodarcze skutki bezrobocia, ubóstwa i wykluczenia społecznego odczuwane są nie tylko przez indywidualne osoby, ale i przez całe społeczeństwo⁴.

Systemy opieki społecznej przyczyniły się do poprawy sytuacji społecznej, ale stoją one w obliczu zmian demograficznych oraz kryzysu finansowego i gospodarczego. Wynikające z opisanej sytuacji obciążenie budżetów publicznych i ryzyko powstania strukturalnych

¹ Komunikat Komisji „Europa 2020 – Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu”
COM(2010) 2020 z dnia 3 marca 2010 r.; konkluzje Rady Europejskiej z dnia 17 czerwca 2010 r.

² Artykuł 3 Traktatu o Unii Europejskiej.

³ Liczba osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym wzrosła od 2008 r. w 18 z 26 państw członkowskich, których dotyczyły dostępne dane za 2011 r. (Eurostat)

⁴ Zob. dokument roboczy służb Komisji „Evidence on Demography and Social Trends – Social Policies' Contribution to Inclusion, Employment and the Economy” (Trendy demograficzne i społeczne – wpływ polityki społecznej na włączenie społeczne, zatrudnienie i gospodarkę), SWD(2013) 38.

niedoborów na rynku pracy w przyszłości zwiększają potrzebę modernizacji polityk społecznych w celu zwiększenia ich skuteczności i efektywności oraz sposobu ich finansowania. Istotne jest zapewnienie jak najlepszego wykorzystania dostępnych zasobów i uniknięcie potencjalnie trwałych negatywnych skutków kryzysu, zarówno w państwach, w których istnieją poważne ograniczenia budżetowe jak i w państwach członkowskich, które mają więcej swobody w tej dziedzinie. Przyszły wzrost gospodarczy i konkurencyjność wymagają inwestowania w kapitał ludzki, co jest podstawą wydajności i innowacji⁵.

Systemy opieki społecznej spełniają trzy funkcje: inwestycji społecznych, ochrony socjalnej oraz stabilizacji gospodarki. Przez inwestycje społeczne doskonalą się obecne i przyszłe umiejętności obywateli. Innymi słowy, oprócz skutków natychmiastowych, polityka społeczna ma również trwałe skutki, oferując na przestrzeni czasu korzyści gospodarcze i społeczne, w szczególności pod względem perspektyw zatrudnienia lub dochodów z pracy. Inwestycje społeczne pomagają przede wszystkim w przygotowaniu ludzi do stawienia czoła trudnościom życiowym, a nie tylko w usuwaniu ich skutków. Modernizacja polityk społecznych wymaga systematycznego wprowadzania w życie podejścia zorientowanego na wyniki *ex ante* przy podejmowaniu decyzji finansowych i systematycznego uwzględniania roli, jaką polityka społeczna odgrywa na różnych etapach życia: od kształcenia poprzez pracę lub bezrobocie aż do choroby i starszego wieku.

Polityka społeczna spełnia często dwie z wymienionych funkcji lub nawet wszystkie trzy z tych wymienionych powyżej, które mogą przynosić wzajemne korzyści. Zazwyczaj funkcja ochronna umożliwia w trudnych czasach kontynuację poprzednich inwestycji w kapitał ludzki. W związku z tym przeznaczenie części budżetu na określone funkcje może być mylące. To, czy wydatki na określoną politykę mają charakter inwestycji, zależy w dużej mierze od takich aspektów tych wydatków, uwzględnionych w ich opracowaniu, jak warunkowość, czas trwania, itd., od określonego kontekstu krajowego (komplementarność z innymi politykami) i usytuowania w czasie (cykl gospodarczy, ścieżka wzrostu). Na przykład opieka nad dziećmi ma funkcję ochronną, a gdy jest dobrze zorganizowana, stanowi istotną inwestycję w rozwój umiejętności i włączenia społecznego obywateli. Szwecja ma jeden z najwyższych w Europie wskaźników zatrudnienia kobiet dzięki przyjaznej dla rodzin polityce zatrudnienia, długim urlopom rodzicielskim oraz inwestycjom w ogólnodostępną opiekę nad dziećmi.

Dobrze zaprojektowane systemy opieki społecznej, łączące znaczące inwestycje społeczne z dwiema pozostałymi funkcjami – ochroną i stabilizacją, zwiększa skuteczność i efektywność polityki społecznej, przy jednoczesnym dalszym wspieraniu bardziej sprawiedliwego i integracyjnego społeczeństwa. Modernizacja polityki społecznej wiąże się w szczególności z większym naciskiem na działania aktywizujące. Umożliwia to obywatelom aktywne uczestniczenie w życiu społecznym i gospodarczym, przy maksymalnym wykorzystaniu ich możliwości. Systemy wsparcia powinny dawać możliwość odejścia od otrzymywania pomocy, dlatego też powinny one zasadniczo mieć charakter tymczasowy. Obejmuje to uzależnienie pomocy od osiągnięcia odpowiedniego i określonego celu (np. udziału w szkoleniu). Wsparcie powinno być lepiej ukierunkowane i skierowane do tych, którzy go potrzebują, wtedy gdy go potrzebują. Zindywidualizowane i zintegrowane usługi i świadczenia (np. dostarczone za pośrednictwem punktów kompleksowej obsługi) mogą zapewnić większą skuteczność polityki społecznej. Uprozczone procedury mogą ułatwić

⁵ Jak podkreślono w komunikacie Komisji „Silniejszy przemysł europejski na rzecz wzrostu i ożywienia gospodarczego Aktualizacja komunikatu w sprawie polityki przemysłowej”, COM(2012) 582 z dnia 10 października 2012 r.

potrzebującym dostęp do świadczeń i usług oraz pozwolić na uniknięcie pokrywania się programów i kosztów.

Niniejszemu komunikatowi towarzyszy zalecenie Komisji „Inwestowanie w dzieci: przerwanie cyklu marginalizacji” oraz kilka dokumentów roboczych służb Komisji. Stanowią one łącznie „Pakiet dotyczący inwestycji społecznych”. Pakiet ten określa ramy polityczne służące ukierunkowaniu w odpowiednich przypadkach polityki państw członkowskich na inwestycje społeczne przez całe życie, w celu zapewnienia adekwatności i stabilności budżetów przeznaczonych na politykę społeczną oraz ramy dla rządów i sektora prywatnego, zgodnie z rezolucją Parlamentu Europejskiego w sprawie paktu na rzecz inwestycji społecznych⁶. Cele te są zgodne z zachętą dla państw członkowskich sformułowaną w rocznej analizie wzrostu gospodarczego do „inwestowania we wzrost gospodarczy sprzyjający tworzeniu miejsc pracy i włączeniu społecznemu” oraz wezwaniem do kontynuowania modernizacji systemów ochrony socjalnej, zapewniania ich skuteczności, adekwatności i stabilności. Pakiet zawiera wytyczne mające pomóc w osiągnięciu celów strategii „Europa 2020” poprzez powiązanie polityk społecznych z reformami, zgodnie z zaleceniami Europejskiego Semestru, przyczyniającymi się do osiągnięcia celów strategii „Europa 2020” oraz w powiązaniu z odpowiednimi funduszami unijnymi. Zawiera on również apel o udoskonalenie systemu pomiaru ubóstwa, bardziej aktualną ogólnounijną statystykę społeczną UE oraz monitorowanie nowych tendencji oraz wyników⁷.

Niniejszy pakiet uzupełnia pakiet dotyczący zatrudnienia⁸, który określa plan działania w kierunku odnowy gospodarczej sprzyjającej zatrudnieniu, białą księgę w sprawie emerytur⁹, przedstawiającą strategię na rzecz adekwatnych, stabilnych i bezpiecznych emerytur oraz pakiet w sprawie zatrudnienia młodzieży¹⁰, który dotyczy w szczególności sytuacji młodych ludzi. Pakiet opiera się również na ramach prawnych zaproponowanych w celu realizacji polityki spójności w następnym okresie finansowym na lata 2014–2020, a w szczególności na Europejskim Funduszu Społecznym (EFS) i wniosku o przeznaczenie co najmniej 20 % z EFS w każdym państwie członkowskim na promowanie włączenia społecznego i zwalczanie ubóstwa.

1. WYZWANIA

Zmiany demograficzne

Począwszy od 2013 r. po raz pierwszy w historii zmniejszy się liczba ludności w wieku produkcyjnym, podczas gdy odsetek osób starszych będzie w szybkim tempie wzrastał. Obecnie na jedną osobę w wieku powyżej 65 lat przypadają cztery osoby na nią pracujące, ale liczba ma się zmniejszyć o połowę do 2040 r.

Państwa, regiony i sektory są pod tym względem zróżnicowane. Ogólnie mówiąc, w ciągu ostatnich lat liczba ludności w UE wzrosła w niewielkim stopniu, podczas gdy w ciągu

⁶ Rezolucja Parlamentu Europejskiego z dnia 20 listopada 2012 r. w sprawie paktu na rzecz inwestycji społecznych – reakcja na kryzys.

⁷ Zob. dokument roboczy służb Komisji „Evidence on Demography and Social Trends – Social Policies' Contribution to Inclusion, Employment and the Economy” (Trendy demograficzne i społeczne – wpływ polityki społecznej na włączenie, zatrudnienie i gospodarkę), SWD(2013)38.

⁸ Komunikat Komisji – „W kierunku odnowy gospodarczej sprzyjającej zatrudnieniu”, COM (2012) 173, 18 kwietnia 2012 r.

⁹ Biała księga Komisji – Plan na rzecz adekwatnych, bezpiecznych i stabilnych emerytur, COM (2012) 55, 16 lutego 2012 r.

¹⁰ Komunikat Komisji – „Wprowadzanie młodzieży na rynek pracy”, COM (2012), 727, z dnia 5 grudnia 2012 r.

ostatniego dziesięciolecia w kilku państwach członkowskich (wszystkich znajdujących się we wschodniej części UE) odnotowano stały spadek tej liczby. Z trudnościami borykają się niektóre regiony znajdujące się niekorzystnym położeniu, w których populacja społeczności marginalizowanych wzrasta.

Starzenie się społeczeństwa, wzrastający wskaźnik obciążenia demograficznego oraz mniejsza liczba ludności w wieku produkcyjnym zagrażają dostępności i stabilności budżetów publicznych przeznaczonych na cele związane z politykami społecznymi¹¹. Kryzys gospodarczy przyczynił się do zwiększenia bezrobocia, obniżenia dochodów podatkowych oraz zwiększenia liczby osób potrzebujących świadczeń, jeszcze bardziej zagrażając trwałości naszych systemów ochrony socjalnej.

Pomimo iż wszystkie państwa członkowskie borykają się z wyzwaniami demograficznymi, na terenie UE istnieją duże różnice pod względem liczby lat zdrowego życia i średniego trwania życia. Wynika to z wielu czynników warunkujących zdrowie, łącznie z warunkami życia i pracy oraz stylem życia. Przyczyniają się do tego również dostępność oraz jakość opieki zdrowotnej.

Możliwości zwiększenia skuteczności polityki społecznej

Spotęgowane przez kryzys wyzwania związane ze zmianami demograficznymi zwiększają obciążenie budżetów państw członkowskich, w czasie gdy do osiągnięcia celów strategii „Europa 2020” konieczne są zwiększone wysiłki.

Ponieważ wydatki publiczne przeznaczone na politykę społeczną, pokrywające znaczną część wydatków na emerytury i opiekę zdrowotną, obejmują w UE średnio około 29,5 % PKB, są one dokładnie badane w celu konsolidacji. Wiele reform musi się skupiać na zwiększeniu wydajności. Reformy te muszą być dobrze zaplanowane, aby nie miały negatywnego wpływu na poziom ubóstwa, wydajność, wzrost gospodarczy, zdrowie ludności oraz spójność społeczną.

Zapewnienie stabilności i adekwatności polityk społecznych wymaga od państw członkowskich znalezienia sposobów na zwiększenie wydajności i skuteczności przy jednoczesnym reagowaniu na główne zmiany demograficzne i społeczne¹². W niektórych przypadkach znaczna liczba świadczeń, agencji oraz warunków otrzymywania świadczeń skutkuje dodatkowymi kosztami administracyjnymi oraz powoduje, że najbardziej potrzebujący korzystają z nich w niewielkim stopniu. Do zbędnych wydatków prowadzi również nieskuteczne monitorowanie. Niektóre rodzaje świadczeń pieniężnych i usługi społeczne nie są właściwie ukierunkowane i nie docierają do osób, które potrzebują pomocy¹³.

¹¹ Szczegółową ocenę wpływu starzenia się społeczeństwa na budżet można znaleźć w sprawozdanie na temat starzenia się społeczeństwa z 2012 r. na stronie: http://ec.europa.eu/economy_finance/publications/european_economy/2012/pdf/ee-2012-2_en.pdf

¹² Zob. dokument roboczy służb Komisji „Evidence on Demography and Social Trends – Social Policies' Contribution to Inclusion, Employment and the Economy” (Trendy demograficzne i społeczne – wpływ polityki społecznej na włączenie, zatrudnienie i gospodarkę), SWD(2013) 38.

¹³ Zob. dokument roboczy służb Komisji „Report on Follow-up on the Implementation of People Excluded from the Labour Market – Towards a social investment approach” (Sprawozdanie w sprawie działań następczych dotyczących wdrażania przez państwa członkowskie zalecenia Komisji Europejskiej z 2008 r. w sprawie aktywnego włączenia osób wykluczonych z rynku pracy – w kierunku koncepcji inwestycji społecznych), SWD(2013) 39

Państwa członkowskie o podobnych poziomach wydatków przeznaczonych na politykę społeczną osiągają różne wyniki pod względem ubóstwa, zatrudnienia i zdrowia. Sugeruje to, że środki mogą być lepiej wykorzystywane¹⁴.

W analizie wzrostu gospodarczego rozpoczynającej Europejski Semestr w 2013 r. podkreślono, że trwający proces restrukturyzacji naszych gospodarek jest uciążliwy i trudny pod względem politycznym oraz społecznym, lecz jest on niezbędny do stworzenia podstaw przyszłego wzrostu gospodarczego i konkurencyjności, które będą inteligentne, trwałe i sprzyjające włączeniu społecznemu. W analizie tej podkreślono również potrzebę reform systemów opieki zdrowotnej w celu zapewnienia dostępu do wysokiej jakości opieki zdrowotnej oraz bardziej efektywnego wykorzystania środków publicznych. Konieczność przyspieszenia reform została już przedstawiona w zaleceniach dla poszczególnych krajów (CSR) w 2012 r., w których wzywa się do przedłużania okresu aktywności zawodowej oraz rozbudowywania systemu zachęt do podejmowania pracy, zapewniając lepsze możliwości (zatrudnienia) dla kobiet i osób młodych, poprawiając skuteczność transferów socjalnych oraz systemów pomocy oraz zapewniając dostęp do wysokiej jakości usług.

Zasoby sektora trzeciego i sektora prywatnego uzupełniają wysiłki sektora publicznego

Środki przeznaczone na politykę społeczną nie pochodzą jedynie z sektora publicznego. Znaczna ich część pochodzi również od osób indywidualnych oraz rodzin. Usługi społeczne na szeroką skalę świadczą również organizacje nienastawione na zysk. Usługi te obejmują schroniska dla bezdomnych, pomoc dla osób starszych i osób niepełnosprawnych oraz ośrodki udzielające porad w zakresie świadczeń socjalnych. Działania podejmowane przez sektor publiczny może uzupełniać działalność przedsiębiorstw społecznych¹⁵, które mogą stać się pionierami na nowych rynkach. Potrzebują one jednak większego wsparcia niż dotychczas¹⁶. Część sektora prywatnego nastawioną na zysk należy nadal zachęcać do wykorzystania potencjału inwestycji społecznych, na przykład dzięki zapewnianiu zdrowego i bezpiecznego środowiska pracy. Działania te nie ograniczają się jedynie do społecznej odpowiedzialności przedsiębiorstw i obejmują na przykład szkolenie w miejscu pracy, placówki opieki nad dziećmi w miejscu pracy, promocję zdrowia i przyjazne rodzinom miejsca pracy.

W kwestiach społecznych, państwa członkowskie nadal nie wykorzystują w pełni bardziej innowacyjnych sposobów finansowania, w tym udziału sektora prywatnego i inżynierii finansowej, poprzez stosowanie takich instrumentów jak mikrofinansowanie, gwarancje oparte na polityce i obligacje w dziedzinie inwestycji społecznych¹⁷, które powinny pozwalać na oszczędności budżetowe.

¹⁴ Zob. dokument roboczy służb Komisji „Evidence on Demography and Social Trends – Social Policies' Contribution to Inclusion, Employment and the Economy” (Trendy demograficzne i społeczne – wpływ polityki społecznej na włączenie, zatrudnienie i gospodarkę), SWD(2013)38.

¹⁵ Gospodarka społeczna, nazywana również „trzecim sektorem” obejmuje podmioty pozarządowe takie jak organizacje społeczne, organizacje wolontariackie oraz przedsiębiorstwa społeczne, które prowadzą działalność społeczną. Przedsiębiorstwa społeczne są przedsiębiorstwami mającymi głównie cele społeczne, w których nadwyżki są zazwyczaj ponownie inwestowane w przedsiębiorstwo lub społeczeństwo zamiast zwiększania zysków właścicieli i udziałowców.

¹⁶ Jak podkreślono w komunikacie Komisji dotyczącym inicjatywy na rzecz przedsiębiorczości społecznej „Budowanie ekosystemu sprzyjającego przedsiębiorstwom społecznym w centrum społecznej gospodarki i społecznych innowacji”, COM(2011) 682 z dnia 25 października 2011 r.

¹⁷ Poprzez obligacje społeczne zazwyczaj prywatni inwestorzy finansują usługi społeczne usługodawcy, który realizuje program społeczny w zamian za obietnicę („obligację”) ze strony sektora publicznego dotyczącą odzyskania początkowej inwestycji i wypłaty stopy zwrotu, jeżeli program osiągnie określone uprzednio cele społeczne.

Potrzeba inwestowania w kapitał ludzki w ciągu całego życia oraz zapewnienia odpowiednich środków utrzymania

Do osiągnięcia celów strategii „Europa 2020” potrzebne są rozległe działania naprawcze oraz sprostanie trudnościom, jakie ludzie napotykają na różnych etapach swojego życia.

Dzieci, które dorastają w ubóstwie, często przez całe życie w nim pozostają. Na przykład trudności w nauce¹⁸ i problemy ze zdrowiem w okresie dzieciństwa często narastają w ciągu dalszego życia. Dlatego właśnie duże znaczenia ma uwzględnienie uwarunkowań zdrowia na przestrzeni całego życia. Słabe wyniki w nauce wpływają bezpośrednio na przyszłe możliwości zatrudnienia i zarobki. Szczególnie zagrożone marginalizacją społeczną i gospodarczą oraz dyskryminacją są na przykład dzieci romskie. Tylko połowa z nich korzysta z wczesnej edukacji i opieki, tj. około połowa średniej UE, a w przypadku kilku państw członkowskich mniej niż 10 % kończy szkołę średnią, co skutkuje niskimi wskaźnikami zatrudnienia. W Republice Czeskiej, tylko 2 na 10 Romów żyjących w zmarginalizowanych miejscowościach ukończyło jakiekolwiek formalne szkolenie lub szkołę średnią, co ma wpływ na ich ścieżki kariery¹⁹.

Potrzeba inwestycji w kapitał ludzki rozpoczyna się w bardzo wczesnym wieku i trwa przez całe życie. Stopa bezrobocia osób młodych wynosi obecnie ponad 23,4 % i stale wzrasta. Jednocześnie widoczny jest brak postępów w ograniczaniu zjawiska przedwczesnego zakończenia nauki oraz nieosiągania wykształcenia wyższego. Ponadto niepokojąco wysoki odsetek młodych ludzi (12,9 % młodych Europejczyków w wieku 15–24 lat lub łącznie 7,5 mln w 2011 r.) to młodzież niekształcąca się, niepracująca ani nieszkoląca się. W związku z tym w niektórych państwach członkowskich młodzi ludzie stają się stosunkowo bardziej zagrożeni ubóstwem niż osoby starsze. Zagrożenia te oraz brak zatrudnienia stanowią również poważny problem na terenach wiejskich w UE, gdzie młodym ludziom jest jeszcze trudniej wejść na rynek pracy i znaleźć zatrudnienie w porównaniu do ich rówieśników mieszkających na terenach miejskich i w dużych miastach²⁰.

Pracowników z pierwszej grupy wiekowej oraz pracowników starszych dotyka wzrastające długotrwale bezrobocie. Są oni w związku z tym zagrożeni ubóstwem. Zagraża to również ich zdolności do zatrudnienia, stabilności ich rodzin oraz ich zdrowiu psychicznemu i fizycznemu.

Oprócz młodych ludzi, trudności dotyczą również (starsze) kobiety, bezrobotnych, niepełnosprawnych oraz migrantów mieszkających w Europie. Grupy te dotyka bardzo wysoki poziom bezrobocia (19,6 % w 2011 r. w porównaniu ze średnim poziomem 9,7 %). Stopa zatrudnienia osób niepełnosprawnych jest około 25 % niższa niż w przypadku osób pełnosprawnych. Ponadto zagrożenie ubóstwem i wykluczeniem społecznym mieszkańców pochodzących z państw trzecich w wieku 25–54 lat jest średnio o 10 punktów procentowych wyższe w porównaniu do pozostałych mieszkańców w całej UE²¹. Znaczące są również różnice pod względem zagrożenia ubóstwem w następstwie transferu socjalnego pomiędzy

¹⁸ Na przykład ograniczenia w dostępie do wysokiej jakości kształcenia, ograniczony dostęp do dodatkowego wsparcia procesu nauczania, brak wsparcia rodziców lub dostępu do dodatkowych (pozaformalnych) możliwości uczenia się itp.

¹⁹ Bank Światowy, Dział sektora ds. rozwoju człowieka, region Europy i Azji Środkowej, nota w sprawie polityki „Włączenie Romów z Europy i Azji Środkowej – gospodarcza szansa dla Bułgarii, Republiki Czeskiej, Rumunii i Serbii” (ang. „Europe and Central Asia Roma Inclusion: An Economic Opportunity for Bulgaria, Czech Republic, Romania and Serbia Policy Note”) z dnia 30 września 2010 r.

²⁰ Zob. dokument roboczy Komisji SWD(2012) 44 final z 7.3.2012.

²¹ Źródło: Eurostat, EU-SILC 2008

migrantami a obywatelami UE i wynoszą 8 punktów procentowych²². Ponadto dzieci ze środowisk migracyjnych są bardziej zagrożone przedwczesnym zakończeniem nauki.

Rynki pracy nie są jeszcze oparte na zasadach włączenia społecznego. W niektórych państwach kobiety i osoby pochodzące ze środowisk migracyjnych bardzo wolno wchodzą na rynek pracy, a średnia liczba przepracowanych godzin pozostaje na niskim poziomie. Segmentacja i polaryzacja rynku pracy prowadzi do znaczących różnic pomiędzy rynkami pracy w różnych państwach, a systemy podatkowe i systemy świadczeń społecznych mogą zniechęcać do pracy, w szczególności w przypadku osób o niskich zarobkach i osób zapewniających drugie źródło dochodu. Wcześniejsze przechodzenie na emeryturę oraz różnice pomiędzy ustawowym i rzeczywistym wiekiem emerytalnym obniżają aktywność gospodarczą.

Dla wielu osób ich obecna praca nie jest wystarczająca, aby ich rodziny mogły wyjść z ubóstwa. Ubodzy pracujący stanowią jedną trzecią dorosłych w wieku produkcyjnym, którzy są zagrożeni ubóstwem²³.

Pomimo wysiłków zmierzających do modernizacji systemów opieki społecznej, państwa członkowskie osiągają bardzo rozbieżne wyniki, a w wielu z nich polityki społeczne nie chronią społeczeństwa w wystarczającym stopniu przed ubóstwem, wykluczeniem społecznym lub długotrwałym bezrobociem. Poziomy ubóstwa przy braku ochrony socjalnej mogą być nawet dwa razy wyższe, a pomimo tego coraz więcej osób otrzymuje albo zbyt niskie świadczenia albo nie otrzymuje ich wcale. Coraz więcej gospodarstw domowych znajduje się w trudnej sytuacji finansowej²⁴.

Nierówności w dochodach do dyspozycji w niektórych państwach wzrosły, a jednocześnie poziom życia wielu osób już znajdujących się w niekorzystnej sytuacji znacznie się pogorszył. Jest to niezgodne z prawem obywateli do godnego życia²⁵. Przykładowo, zgodnie z szacunkami na rok 2009²⁶ liczba bezdomnych w UE może co noc dochodzić do 410 000. Liczba ta rośnie w większości państw członkowskich i coraz więcej osób jest bezpośrednio zagrożonych eksmisją²⁷.

Działania w kwestii różnic w traktowaniu kobiet i mężczyzn

Szczególne wyzwania, jakie niosą za sobą różnice w traktowaniu kobiet i mężczyzn, muszą być traktowane w bardziej spójny sposób²⁸. Łącznie 12 mln więcej kobiet niż mężczyzn w UE żyje w ubóstwie. Ponadto kobiety zarabiają mniej, wskaźnik uczestnictwa kobiet w rynku pracy jest niższy i pracują one mniejszą liczbę godzin, co jest częściowo spowodowane nieodpłatną pracą w domu, opieką nad dziećmi i obowiązkami związanymi z opieką długoterminową. W szczególności:

²² Źródło: Eurostat, EU-SILC 2008

²³ Kwartalny przegląd dotyczący zatrudnienia i sytuacji społecznej w UE (EU Employment and Social Situation Quarterly Review), grudzień 2012 r.

²⁴ Trudna sytuacja finansowa oznacza konieczność wykorzystywania oszczędności lub zaciągania długów w celu pokrycia bieżących wydatków.

²⁵ Zob. również Karta praw podstawowych Unii Europejskiej, w której w rozdziale III ustanowiono prawa dzieci (art. 24) i osób starszych (art. 25) i która odnosi się również do równości kobiet i mężczyzn (art. 23) oraz integracji osób niepełnosprawnych (art. 26).

²⁶ Zgodnie z danymi ETHOS: <http://www.feantsa.org/files/freshstart/Toolkits/Ethos/Leaflet/EN.pdf>

²⁷ „A social inclusion roadmap for Europe 2020” (Plan działania na rzecz włączenia społecznego w ramach strategii „Europa 2020”). H. Frazer, E. Marlier, I. Nicaise, 2010 r.

²⁸ Zob. dokument roboczy służb Komisji „Trendy demograficzne i społeczne – wpływ polityki społecznej na włączenie, zatrudnienie i gospodarkę”, SWD(2013) 38.

- współczynnik aktywności zawodowej kobiet nadal jest o 16,4 % niższy od wskaźnika aktywności zawodowej mężczyzn, co jest odzwierciedleniem utrzymującego się podziału w wykonywaniu obowiązków domowych (64,9 % w porównaniu do 77,6 % w 2011 r. w grupie wiekowej 15–64 lat);
- wyższy odsetek kobiet pracujących w niepełnym wymiarze godzin skutkuje o 17 % niższą średnią tygodniową liczbą godzin pracy u kobiet (33,7 godzin w porównaniu do 40,6 w 2011 r.);
- różnica w wynagrodzeniach kobiet i mężczyzn wynosi 16,2 % (średnie wynagrodzenie za godzinę w 2010 r.), co wynika częściowo z faktu, iż kobietom płaci się mniej za porównywalną pracę, a częściowo z tego, iż kobiety częściej wykonują gorzej płatną pracę.

Biorąc pod uwagę powyższe informacje, szacuje się, że zarobki kobiet ogółem są średnio ponad 40 % niższe od zarobków mężczyzn²⁹. Ponieważ różnice w traktowaniu kobiet i mężczyzn utrzymują się przez całe życie, ich negatywne skutki kumulują się w czasie, co skutkuje na przykład niższym PKB, obniżeniem składek na ubezpieczenia społeczne oraz wyższym poziomem ubóstwa wśród starszych kobiet – 18 % kobiet w wieku ponad 65 lat jest zagrożonych ubóstwem w porównaniu do 13 % mężczyzn. Różnice te potęguje pochodzenie ze środowisk defaworyzowanych lub mniejszości etnicznych.

2. CZEGO NAM POTRZEBA? SKUPIENIA SIĘ NA PROSTYCH, UKIERUNKOWANYCH I WARUNKOWYCH INWESTYCJACH SPOŁECZNYCH

Pomiędzy państwami członkowskimi występują co prawda znaczne różnice, ale wszystkie one borykają się z trudnościami strukturalnymi, społecznymi i demograficznymi. W tych państwach, które przyjęły model wzrostu uwzględniający inwestycje społeczne na odpowiednio wczesnym etapie, były konsekwentne i realizowały je przed rozpoczęciem się kryzysu, wzrost sprzyjający włączeniu społecznemu jest wyższy niż w innych państwach³⁰. Modernizacja polityki społecznej stanowi przedmiot wspólnego zainteresowania na poziomie UE, ponieważ nieskuteczna polityka społeczna w jednym państwie może mieć wpływ na politykę w innych państwach, szczególnie w strefie euro. Niewystarczające inwestycje w politykę społeczną nakierowaną na pobudzenie rozwoju kapitału ludzkiego, na przykład politykę dotyczącą wczesnej edukacji i opieki nad dzieckiem, skutkują niższym poziomem wykształcenia i ogólnie niższym poziomem umiejętności w niektórych państwach członkowskich³¹. Fakt ten może przyczynić się do wyjaśnienia różnic w konkurencyjności gospodarczej między państwami członkowskimi oraz obecnych różnic w ramach unii gospodarczej i walutowej, ponieważ niskie wykształcenie i umiejętności oznaczają niższej jakości i mniej wydajną siłę roboczą. W państwach członkowskich o ograniczonej konkurencyjności gospodarczej może to również prowadzić do wyjazdu do pracy za granicę osób wysoko wykwalifikowanych, co jeszcze bardziej redukuje potencjał produkcyjny.

²⁹ W oparciu o obliczenia Komisji.

³⁰ Zob. dokument roboczy służb Komisji „Evidence on Demography and Social Trends – Social Policies' Contribution to Inclusion, Employment and the Economy” (Trendy demograficzne i społeczne – wpływ polityki społecznej na włączenie, zatrudnienie i gospodarkę), SWD(2013) 38.

³¹ Zob. publikacja OECD (2012 r.), „Dobry start III: jakościowy instrument w zakresie wczesnej edukacji i opieki nad dzieckiem” (ang. „Starting Strong III: A quality toolbox for Early Childhood Education and Care”), OECD, Paryż, zawierająca dowody na to, w jaki sposób edukacja przedszkolna wpłynęła na wyniki badania PISA (2009 r.) oraz różnice pomiędzy państwami członkowskimi pod względem inwestycji w tę edukację.

W obliczu długoterminowych trudności strukturalnych państwa członkowskie muszą się odpowiednio dostosować, aby zagwarantować adekwatność i stabilność naszych systemów zabezpieczeń społecznych oraz ich wkładu w stabilizację gospodarki. Dla osób, które mają czasowe trudności ze znalezieniem pracy, celem powinno być udoskonalanie ich umiejętności umożliwiających im powrót na rynek pracy. Należy do tego dążyć poprzez ukierunkowane, jak najbardziej atrakcyjne kosztowo działania skierowane na indywidualne potrzeby.

Umożliwianie ludziom wykorzystania w pełni swoich możliwości uczestniczenia w życiu społecznym i gospodarczym wymaga wspierania ich w kluczowych momentach życia. Wsparcie to zaczyna się od inwestowania w dzieci i młodzież i jest kontynuowane w późniejszym wieku. Innowacje społeczne muszą być nieodłączną częścią niezbędnych zmian opartych na testowaniu nowych polityk i wyborze tych, które są najbardziej skuteczne.

2.1. Zwiększenie stabilności i adekwatności systemów zabezpieczenia społecznego dzięki ich uproszczeniu i lepszemu ukierunkowaniu

Do osiągnięcia celów strategii „Europa 2020” potrzebne jest nowe podejście, uwzględniające ograniczenia budżetowe i wyzwania demograficzne, przed którymi stoją państwa członkowskie. Polityka społeczna musi być zarówno adekwatna, jak i stabilna finansowo, ponieważ te dwie kwestie są ze sobą powiązane. Oznacza to przede wszystkim potrzebę bardziej sprawnego i efektywnego wykorzystania dostępnych zasobów dzięki uproszczonym, lepiej ukierunkowanym i warunkowym politykom. Zarówno uniwersalizm, jak i selektywność muszą być stosowane w inteligentny sposób. Wykazano na przykład, że kształcenie przedszkolne, które jest powszechnie dostępne dla dzieci we Francji ma istotny i trwały pozytywny wpływ na zdolności dziecka do odnoszenia sukcesów w nauce oraz w dłuższej perspektywie uzyskania wyższej płacy na rynku pracy.

Dokument roboczy służb Komisji w sprawie inwestowania w zdrowie³² przedstawia sposób, w jaki inteligentne inwestycje w infrastrukturę ochrony zdrowia mogą prowadzić do lepszych wyników zdrowotnych, wydajności, większej zdolności do zatrudnienia, włączenia społecznego i oszczędnego wykorzystywania zasobów publicznych, dzięki przyczynianiu się do stabilności finansowej systemów opieki zdrowotnej³³, inwestowaniu w kapitał ludzki i sprawiedliwemu dostępowi do opieki zdrowotnej³⁴.

Wpływ wydatków należy zwiększać poprzez intensyfikację działań mających na celu obniżenie liczby oszustw i obciążeń administracyjnych dla użytkowników i dostawców usług. Strukturę finansowania można wzmocnić dzięki udoskonalonemu pobieraniu podatków, rozszerzeniu podstaw podatkowych, przeglądowi pozycji wydatków podatkowych i stworzeniu struktury podatkowej sprzyjającej wzrostowi, np. dzięki podatkom na ochronę środowiska. Polityka społeczna powinna być lepiej ukierunkowana na rzecz osób najbardziej potrzebujących w celu lepszego ich wykorzystania, a jednocześnie poprawy ich adekwatności i stabilności.

Komisja wzywa państwa członkowskie do:

- lepszego uwzględniania inwestycji społecznych przy przydzielaniu zasobów i projektowaniu założeń polityki społecznej. Oznacza to koncentrowanie się na politykach dotyczących opieki nad osobami potrzebującymi, w tym opieka nad

³² Zob. dokument roboczy służb Komisji w sprawie inwestowania w zdrowie, SWD(2013) 43

³³ Konkluzje z 3054. posiedzenia Rady ds. Gospodarczych i Finansowych w Brukseli z dnia 7 grudnia 2010 r.

³⁴ Konkluzje Rady w sprawie wspólnych wartości i zasad w systemach zdrowotnych Unii Europejskiej (2006/C 146/01)

dziećmi, kształcenia, szkolenia oraz aktywnej polityce rynku pracy, wsparciu w kwestiach mieszkaniowych, rehabilitacji i usługach zdrowotnych. Państwa członkowskie powinny poprawić stabilność systemów opieki zdrowotnej³⁵. Strukturę finansowania należy udoskonalić np. poprzez skuteczne pobieranie podatków, rozszerzenie podstaw podatkowych i stworzenie struktury podatkowej sprzyjającej wzrostowi, unikając negatywnego wpływu na popyt na pracę. Sprawozdania z osiągnięć należy zgłaszać w ramach krajowych programów reform (KPR);

- uproszczenia systemów świadczeń oraz administrowania tymi systemami zarówno dla użytkowników, jak i dostawców, w celu obniżenia obciążeń administracyjnych i zmniejszenia liczby oszustw oraz zwiększenia wykorzystania tych systemów. Można to osiągnąć na przykład dzięki tworzeniu punktów kompleksowej obsługi i unikaniu ustanawiania różnego typu oddzielnych świadczeń dla każdego przypadku. Komisja wzywa również do lepszego ukierunkowania polityki społecznej, w celu zagwarantowania, że osoby najbardziej potrzebujące otrzymają odpowiednią pomoc, przy jednoczesnym zmniejszeniu obciążenia finansów publicznych;

Komisja wesprze państwa członkowskie w następujący sposób:

- poprzez monitorowanie w ramach Europejskiego Semestru wydajności i skuteczności systemów zabezpieczeń społecznych i nacisku położonego w nich na inwestycje społeczne, z zamiarem poprawy ich adekwatności i stabilności. Na podstawie upoważnienia udzielonego przez Radę³⁶ oraz zgodnie z zapowiedzią Komisji uwzględnionej w jej programie prac na 2013 r. Komitet Ochrony Socjalnej będzie prowadzić prace w zakresie finansowania systemów zabezpieczeń społecznych oraz wydajności i skuteczności wydatków w zakresie ochrony socjalnej. Działania te będą obejmować opracowanie do końca 2013 r. pomocnej metodyki. Prace te oparte będą na analizie i wymianie doświadczeń w ramach otwartej metody koordynacji w dziedzinie ochrony socjalnej i włączenia społecznego.
- powołanie w 2013 r. zespołu ekspertów, który zapewni niezależne doradztwo w zakresie efektywnych sposobów inwestowania w zdrowie³⁷.

2.2. Kontynuacja aktywujących i wspierających polityk poprzez ukierunkowaną, warunkową i bardziej skuteczną pomoc

Aby dalej zwiększać odsetek ludności aktywnej zawodowo, szczególnie dzięki wyeliminowaniu barier na drodze do pełnego udziału w rynku pracy, oraz zwiększać liczbę nowych miejsc pracy i popyt na pracę, konieczne są działania zarówno rządów, jak i pracodawców w państwach członkowskich.

Oprócz elementów polityki zawartych w pakiecie w sprawie zatrudnienia oraz w pakiecie „Nowe podejście do edukacji”³⁸, które skupiają się na stronie popytu i podaży na rynku pracy,

³⁵ Działanie to powinno się opierać na wspólnym sprawozdaniu na temat systemów opieki zdrowotnej opracowanym przez Komitet Polityki Gospodarczej i Komisję, oraz na temat współpracy państw członkowskich z Radą w zakresie procesów refleksji nad systemami opieki zdrowotnej i przewlekłymi chorobami.

³⁶ Rada EPSCO z 17.2.2012: „podejmowanie działań w zakresie finansowania systemów zabezpieczenia społecznego, zachęcając inne odpowiednie komitety do udziału w tych ważnych pracach”.

³⁷ Decyzja Komisji 2012/C 198/06 z dnia 5 lipca 2012 r. w sprawie powołania wielosektorowej i niezależnej grupy ekspertów zapewniającej doradztwo w zakresie efektywnych sposobów inwestowania w zdrowie.

³⁸ Komunikat Komisji – „Nowe podejście do edukacji: Inwestowanie w umiejętności na rzecz lepszych efektów społeczno-gospodarczych”, COM(2012) 669 z dnia 20 listopada 2012 r.

oznacza to inwestowanie w politykę społeczną, usługi i świadczenia pieniężne, które zarówno skłaniają do działania, jak i umożliwiają te działania. Inwestycje społeczne powinny koncentrować się na wynikach, zarówno w przypadku poszczególnych obywateli, jak i ogółu społeczeństwa. Wsparcie musi oferować obywatelom możliwość odejścia od otrzymywania pomocy, być przyznane na tak długo, jak jest to konieczne i mieć zasadniczo charakter tymczasowy. W niektórych przypadkach usługi społeczne są bardziej pomocne niż świadczenia pieniężne. Ponadto niektóre rodzaje wsparcia, jak to często ma miejsce np. w przypadku zasiłków dla bezrobotnych, powinny być wzajemne, tj. uzależnione od osiągnięcia przez daną osobę określonego celu w najlepszy możliwy dla niej sposób.

Niezbędna do tego jest realizacja zaleceń i wytycznych w zakresie aktywnego włączenia³⁹ oraz wytycznych zawartych w niniejszym pakiecie⁴⁰. Stosowane środki muszą odpowiadać indywidualnym potrzebom, a nie być jedynie powiązane z charakterem świadczeń lub „grupą docelową”, do której należy dana osoba. Przykładem uproszczonego podejścia, które odpowiada na potrzeby indywidualnych osób są indywidualne kontrakty i punkty kompleksowej obsługi. Pomocne we wdrożeniu niniejszego zalecenia może być ustanowienie budżetów referencyjnych⁴¹.

Systemy podatkowe i systemy świadczeń powinny zapewnić opłacalność pracy, a polityka społeczna powinna również zapewniać odpowiednie źródła utrzymania. Należy dążyć do usunięcia przeszkód utrudniających kobietom i innym niedostatecznie reprezentowanym pracownikom uczestnictwo w rynku pracy. Należy interweniować na wczesnym etapie oraz zapewnić dostęp do podstawowych usług, takich jak zwykłe rachunki płatnicze, internet, transport⁴², opieka nad dziećmi, edukacja i zdrowie. Częścią tych działań jest również zachęcanie do ustanawiania wariantów cenowych polegających na najlepszej ofercie⁴³ w przypadku produktów i usług konsumpcyjnych oraz poprawa włączenia społecznego pod względem finansowym. Wdrożenie pakietu legislacyjnego w sprawie kont płatniczych, które jest następstwem zalecenia z 2011 r. w sprawie dostępu do zwykłego rachunku płatniczego, będzie miało kluczowe znaczenie i zapewni środki umożliwiające zapewnienie zwykłego rachunku płatniczego⁴⁴ wszystkim konsumentom w UE.

Inwestycje społeczne odgrywają szczególną rolę w przypadku osób, które są w nieproporcjonalny sposób dotknięte bezrobociem, ubóstwem, cierpią z powodu złych warunków mieszkaniowych, dyskryminacji i złego stanu zdrowia. Wielu Romów żyje na przykład w sytuacji skrajnej marginalizacji oraz w bardzo złych warunkach społeczno-gospodarczych. W związku z tym konieczne są polityki ukierunkowane na ich potrzeby oraz oferujące zintegrowane wsparcie. Skupienie się na profilaktyce i wczesnych interwencjach w kwestiach dotyczących bezdomności może skutkować znacznymi oszczędnościami pod

³⁹ Zob. zalecenie Komisji z dnia 3 października 2008 r. w sprawie aktywnej integracji osób wykluczonych z rynku pracy (2008/867/WE) opublikowane w Dz.U. L. 307, s. 11 z 18.11.2008

⁴⁰ Zob. dokument roboczy służb Komisji „Sprawozdanie w sprawie działań następczych dotyczących wdrożenia przez państwa członkowskie zaleceń Komisji Europejskiej z 2008 r. w sprawie aktywnego włączenia osób wykluczonych z rynku pracy – w kierunku koncepcji inwestycji społecznych”, SWD(2013)39

⁴¹ Budżety referencyjne obejmują wykaz towarów i usług, które są potrzebne rodzinie o określonym rozmiarze i składzie do życia na określonym poziomie dobrobytu, łącznie z szacowanym miesięcznym i rocznym kosztem tych towarów i usług. Źródło: Europejska Sieć Zadłużenia Konsumentckiego (2009). Podręcznik budżetów referencyjnych, s. 5.

⁴² Zob. również ramy regulacyjne UE w zakresie praw pasażerów oraz usług transportu publicznego, rozporządzenie (UE) nr 1177/2010

⁴³ Najniższa cena, którą może zapłacić konsument za konkretny towar lub usługę, w tym, w stosownych przypadkach, zakup towarów lub usług wiązanych

⁴⁴ Zalecenie Komisji 2011/442/UE z 18.7.2011 r. w sprawie dostępu do zwykłego rachunku płatniczego.

względem zapewniania mieszkań w ramach programów interwencyjnych, opieki zdrowotnej i zapobiegania przestępczości. Wymaga to również zmiany przepisów i praktyk dotyczących eksmisji.

Niezbędnym elementem polityki w zakresie inwestycji społecznej jest innowacja, ponieważ polityka społeczna musi być stale dostosowywana do nowych wyzwań. Wiąże się to z opracowywaniem i realizacją nowych produktów, usług i modeli, testowanie ich oraz wybieranie tych, które są najbardziej skuteczne i wydajne. Osoby pracujące nad zmianami w zakresie polityki społecznej potrzebują na przykład warunków umożliwiających testowanie i promowanie nowych mechanizmów finansowych oraz mierzenie i szacowanie skutków ich działań.

Należy rozszerzyć zakres innowacyjnych działań w dziedzinie polityki społecznej, uwzględnić je w procesie kształtowania polityki i powiązać z priorytetami takimi jak realizacja zaleceń dla poszczególnych krajów, wykorzystując przy tym także EFS.

Wysiłki sektora publicznego mogą być uzupełnione przez działania sektora usługowego oraz przedsiębiorstwa społeczne, które mogą stać się pionierami w tworzeniu nowych usług i rynków dla obywateli i administracji publicznej. Potrzebują one jednak odpowiednich umiejętności i wsparcia. Ważne jest, aby państwa członkowskie dostarczały przedsiębiorcom społecznym systemy wsparcia, zachęty do tworzenia nowych przedsiębiorstw, oraz aby tworzyły sprzyjające otoczenie regulacyjne⁴⁵. Przykłady udanych projektów i sposobów dalszego wykorzystania funduszy unijnych, w szczególności EFS, są przedstawione w niniejszym pakiecie⁴⁶.

Komisja wzywa państwa członkowskie do:

- pełnego wdrożenia zalecenia Komisji w sprawie aktywnego włączenia (z 2008 r.) bez dalszej zwłoki, przy wykorzystaniu w stosownych przypadkach EFS i EFRR, uwzględniając trzy filary, na którym opiera się zalecenie: adekwatne wsparcie dochodów, rynki pracy sprzyjające włączeniu społecznemu oraz usługi wspierające; wprowadzenia ram prawnych, zapewniających dostęp do skutecznych, wysokiej jakości i przystępnych cenowo usług społecznych, które są zgodne z przepisami UE; ustanowienie, przy użyciu metodyki opracowanej przez Komisję we współpracy z Komitetem Ochrony Socjalnej, budżetów referencyjnych, pomagających w ustaleniu odpowiedniego i adekwatnego wsparcia dochodów i uwzględniających potrzeby społeczne na poziomie lokalnym, regionalnym i krajowym⁴⁷; postępy we wszystkich tych obszarach powinny znaleźć się w krajowych programach reform;
- zlikwidowania różnic w wynagrodzeniach kobiet i mężczyzn oraz usunięcia innych przeszkód utrudniających kobietom i niedostatecznie reprezentowanym pracownikom uczestnictwo w rynku pracy, łącznie z zachęcaniem pracodawców do podjęcia działań zmierzających do wyeliminowania dyskryminacji w miejscu pracy i zapewnienia środków umożliwiających pogodzenie pracy i życia prywatnego (takich jak usługi w zakresie opieki nad dziećmi), dostosowanych miejsc pracy, rozwiązań opartych na technologiach informacyjno-komunikacyjnych, eDostępności,

⁴⁵ Należy przestrzegać unijnych zasad w sprawie pomocy państwa (można również wykorzystać możliwości, jakie daje np. ogólne rozporządzenie w sprawie wyłączeń blokowych nr 800/2008 lub rozporządzenie w sprawie pomocy *de minimis* nr 1998/2006).

⁴⁶ Zob. dokument roboczy Komisji „Social Investment through the European Social Fund” (Inwestycje społeczne w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego), SWD(2013) 44.

⁴⁷ Jak ustanowiono we wspólnych zasadach dotyczących aktywnego włączenia przyjętych przez Radę w dniu 12 grudnia 2008 r.

zarządzania różnorodnością, zapewniania programów służących do podniesienia kwalifikacji i uczestnictwa w szkoleniach oraz programów na rzecz uznawania umiejętności i kwalifikacji, jak również mobilności i rozwoju kolejnych etapów kariery; powinno to zostać osiągnięte poprzez takie działania jak uregulowania dotyczące rynku pracy i urlopów rodzicielskich oraz zachęty podatkowe; należy podjąć działania w celu zagwarantowania, że opodatkowanie i systemy świadczeń przyczyniają się do opłacalności pracy (np. zmniejszające się progi świadczeń lub ukierunkowane zachęty podatkowe dla pracujących). Do tego celu należy wykorzystać EFS, EFRR, Europejski Fundusz na rzecz Integracji oraz Europejski Fundusz Migracji i Azylu;

- zwalczania bezdomności poprzez zastosowanie kompleksowych strategii opartych na zasadach prewencji i podejściach opierających się na kwestiach dotyczących mieszkalnictwa oraz dokonania przeglądu przepisów i praktyk dotyczących eksmisji, biorąc pod uwagę najważniejsze ustalenia wytycznych dotyczących zwalczania bezdomności zawartych w niniejszym pakiecie;
- wykorzystania w odpowiedni sposób Europejskiego Funduszu Pomocy Najbardziej Potrzebującym do zwalczania deprivacji materialnej i bezdomności, w tym poprzez wspieranie środków towarzyszących propagowaniu włączenia społecznego;
- wdrożenia zalecenia Komisji w sprawie dostępu do zwykłego rachunku płatniczego⁴⁸ i zachęcania do ustanawiania wariantów cenowych polegających na najlepszej ofercie w przypadku produktów i usług konsumpcyjnych oraz do poprawy włączenia społecznego pod względem finansowym;
- opracowania konkretnych strategii na rzecz innowacji społecznych, takich jak partnerstwa publiczno-prywatne w sektorze usług, zapewnienia adekwatnego i przewidywalnego wsparcia finansowego, w tym mikrofinansowania, oraz zapewnienia szkoleń, tworzenia sieci kontaktów i doradztwa, wspierających polityki oparte na faktach; wykorzystania do tego celu w pełni możliwości finansowania z EFS, EFRR, EFRROW, EFI oraz Programu Unii Europejskiej na rzecz przemian i innowacji społecznych, aby rozszerzyć zakres działania przynoszących efekty projektów; stawianie na pierwszym miejscu innowacji w zakresie polityki społecznej przy wdrażaniu odpowiednich zaleceń dla poszczególnych krajów oraz zdawanie sprawozdań w ramach krajowych programów reform;
- wspierania przedsiębiorców społecznych⁴⁹ poprzez tworzenie zachęt dla przedsiębiorstw rozpoczynających działalność oraz dla ich dalszego rozwoju poprzez poszerzanie ich wiedzy i kontaktów oraz zapewnianie im sprzyjającego otoczenia

⁴⁸ Zalecenie Komisji 2011/442/UE w sprawie dostępu do zwykłego rachunku płatniczego, 18.7.2011, <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2011:190:0087:01:pl:HTML>.

⁴⁹ Oś „Przedsiębiorczość społeczna” programu na rzecz przemian i innowacji społecznych (o wartości 90 mln EUR) wspiera rozwój inwestycji społecznych na rynku i ułatwia dostęp przedsiębiorstw społecznym do źródeł finansowania poprzez udostępnianie instrumentów kapitałowych, quasi-kapitałowych, pożyczek i dotacji.

regulacyjnego, zgodnie z Inicjatywą na rzecz przedsiębiorczości społecznej⁵⁰ oraz planem działania na rzecz przedsiębiorczości do 2020 r.⁵¹;

- opracowywania innowacyjnych metod zabezpieczenia dodatkowych środków finansowania ze źródeł prywatnych przeznaczonych na inwestycje społeczne, na przykład poprzez partnerstwa publiczno-prywatne.

Komisja wesprze państwa członkowskie w następujący sposób:

- nadzorując, w ramach Europejskiego Semestru, reformy mające na celu aktywne włączenie⁵², opracowując metodyki dla budżetów referencyjnych w 2013 r., a także monitorując adekwatność wsparcia dochodów przy wykorzystaniu wyżej wymienionych budżetów referencyjnych, po tym jak zostaną one ustalone przez państwa członkowskie;
- wyjaśniając władzom publicznym i usługodawcom, w jaki sposób przepisy UE w zakresie pomocy państwa, rynku wewnętrznego i zamówień publicznych⁵³ mają zastosowanie do usług społecznych – za pomocą uaktualnionego przewodnika⁵⁴ i regularnej wymiany informacji z zainteresowanymi stronami;
- opracowując zalecenie w sprawie najlepszych praktyk w zakresie integracji Romów, korzystając z doświadczeń państw członkowskich i sporządzając coroczne sprawozdania w sprawie postępów w realizacji krajowych strategii integracji Romów w ramach Europejskiego Semestru; ułatwiając integrację Romów poprzez wymianę doświadczeń, jak również rozwój współpracy transnarodowej, dzięki sieci krajowych punktów kontaktowych ds. Romów;
- proponując inicjatywę ustawodawczą mającą na celu poprawę dostępu do zwykłego rachunku płatniczego, zwiększenie przejrzystości i porównywalności opłat bankowych i ułatwienie przenoszenia rachunku płatniczego do innego banku;
- lepiej informując obywateli o ich prawach socjalnych dzięki bardziej przyjaznym dla użytkownika przewodnikom ochrony socjalnej i pomagając w uruchamianiu usług dla obywateli umożliwiających im kontrolowanie swoich praw emerytalnych. Ponadto Komisja przyczyni się do zapobiegania dyskryminacji ze względu na przynależność państwową i zmniejszy przeszkody, na które napotykają pracownicy migrujący, dzięki dyrektywie, której celem jest lepsze stosowanie i egzekwowanie prawa do swobodnego przemieszczania się;
- przedstawiając w 2013 r. wytyczne dla państw członkowskich, dotyczące zastosowania innowacji w zakresie polityki społecznej przy wdrażaniu odpowiednich zaleceń dla poszczególnych krajów. Wytyczne te będą zawierać przykłady stosowania europejskich funduszy strukturalnych i inwestycyjnych (ESI);

⁵⁰ Komunikat Komisji, Inicjatywa na rzecz przedsiębiorczości społecznej: „Budowanie ekosystemu sprzyjającego przedsiębiorstwom społecznym w centrum społecznej gospodarki i społecznych innowacji”, COM (2011)682 z dnia 25 października 2011 r.

⁵¹ Komunikat Komisji, „Plan działania na rzecz przedsiębiorczości do 2020 r.”, COM (2012)795, z dnia 9 stycznia 2013 r.

⁵² Zob. przypisy 38 i 39.

⁵³ Wnioski Komisji w sprawie dyrektywy dotyczącej zamówień publicznych (COM (2011) 896 final) oraz w sprawie zamówień przez podmioty działające w sektorach gospodarki wodnej, energetyki, transportu i usług pocztowych (COM (2011) 895 final) są obecnie w fazie negocjacji.

⁵⁴ Przewodnik dotyczący zastosowania przepisów prawa Unii Europejskiej z zakresu pomocy państwa, zamówień publicznych i rynku wewnętrznego do usług świadczonych w ogólnym interesie gospodarczym, w szczególności do usług socjalnych świadczonych w interesie ogólnym.

- przedstawiając w 2013 r. sprawozdanie dotyczące wdrożenia komunikatu „Solidarność w zdrowiu: zmniejszanie nierówności zdrowotnych w UE”⁵⁵.

2.3. Inwestycje społeczne na przestrzeni życia obywateli

Pomoc powinna być ukierunkowana na konkretne potrzeby pojawiające się w życiu: począwszy od dzieciństwa i młodości poprzez przejście od nauki do pracy i samą pracę, rodzicielstwo, początek i koniec kariery, aż do starszego wieku. Oznacza to dostosowanie zintegrowanych usług, świadczeń pieniężnych i pomocy do najważniejszych momentów w życiu danej osoby i zapobieganie trudnościom, które mogą się ujawnić na późniejszym etapie.

W zaleceniu Komisji „Inwestowanie w dzieci: przerwanie cyklu marginalizacji”⁵⁶, które stanowi część niniejszego pakietu, jasno przedstawiono, w jaki sposób ukierunkowane inwestycje społeczne mogą stanowić część polityki opartej na prawach i uniwersalności oraz zwiększać równość szans.

Skupienie się na dzieciach ma zasadnicze znaczenie dla zapewnienia trwałej, skutecznej i konkurencyjnej gospodarki opartej na wiedzy i międzypokoleniowego sprawiedliwego społeczeństwa. Odpowiedni poziom przyszłych emerytur zależy od kapitału ludzkiego tych, którzy są obecnie dziećmi. Nieproporcjonalne zwiększenie średniej długości życia oraz zmniejszanie się odsetka ludności aktywnej zawodowo może doprowadzić do zachwiania struktury wydatków w kierunku świadczeń dla osób starszych, podwyższenia budżetów publicznych i zmniejszenia środków przeznaczonych na dzieci i młodzież. Istnieje powszechne przekonanie, że dobrej jakości wczesna edukacja i opieka nad dzieckiem jest skutecznym środkiem zapobiegania przedwczesnemu kończeniu nauki i poprawienia przyszłych wyników akademickich, poprawy zdrowia oraz przyszłego zatrudnienia i mobilności społecznej.

Przerwanie cyklu niekorzystnej sytuacji społecznej między pokoleniami oznacza zaangażowanie szeregu polityk, wsparcie dla dzieci, ale także ich rodziny i społeczności. Wymaga to zarówno świadczeń pieniężnych, jak i rzeczowych, równego dostępu do wysokiej jakości edukacji, ograniczenia zjawiska przedwczesnego zakończenia nauki, wyeliminowania segregacji szkolnej i niewłaściwego wykorzystania kształcenia specjalnego.

Inwestowanie w zdrowie, począwszy od najmłodszych lat, umożliwia dłuższą aktywność w lepszym zdrowiu, wyższą wydajność siły roboczej oraz niższą presję finansową wywieraną na systemy zdrowotne. Promocja zdrowia i profilaktyczna opieka zdrowotna są szczególnie istotne na przestrzeni całego życia. W tym kontekście ważne jest także podkreślenie korzyści płynących z inwestowania w zdrowie i bezpieczeństwo w miejscu pracy⁵⁷.

Odpowiedzią Komisji Europejskiej na wysokie bezrobocie wśród młodzieży jest pakiet w sprawie zatrudnienia młodzieży⁵⁸. Proponuje on rozwiązania gwarantujące, że każdy młody człowiek otrzyma dobrej jakości ofertę pracy, ustawiczne kształcenie i szkolenie zawodowe, ofertę praktyki lub stażu w ciągu czterech miesięcy od momentu utraty pracy lub ukończenia formalnego kształcenia. Ta „gwarancja dla młodzieży” zwiększa bezpieczeństwo zatrudnienia w młodym wieku poprzez wspieranie procesu przejścia od nauki do pracy. Procesowi temu powinny towarzyszyć możliwości doskonalenia umiejętności dostępne dzięki politykom

⁵⁵ Komunikat Komisji: „Solidarność w zdrowiu: zmniejszanie nierówności zdrowotnych w UE”, COM(2009) 567 final.

⁵⁶ Zob. zalecenie Komisji „Inwestowanie w dzieci: przerwanie cyklu marginalizacji” C(2013) 778

⁵⁷ COM(2007) 62 final z dnia 21 lutego 2007 r.

⁵⁸ Komunikat Komisji – „Wprowadzanie młodzieży na rynek pracy”, COM (2012)727 z dnia 5 grudnia 2012 r.

dotyczącym uczenia się przez całe życie. Proponowany program „Erasmus dla wszystkich”⁵⁹ pomoże również młodym ludziom w uzyskaniu dostępu do szkoleń i pozyskaniu umiejętności, które mogą przyczynić się do ich rozwoju osobistego, zdobycia nowych umiejętności i znajomości języków oraz poprawy ich perspektyw zawodowych.

W późniejszym okresie życia polityki w zakresie zdrowia i aktywnego starzenia się umożliwiają obywatelom pełne wykorzystanie swojego potencjału. Często niedocenia się możliwości udziału osób starszych w życiu społeczeństwa w roli opiekunów lub wolontariuszy. Aby udział ten był możliwy, osoby te muszą otrzymać odpowiednie wsparcie. Europejski Rok Aktywności Osób Starszych i Solidarności Międzypokoleniowej w 2012 r. zwiększył świadomość na temat wkładu, jaki starsze pokolenia wnoszą do społeczeństwa, oraz zapewnił impuls do inicjatyw politycznych, na przykład stworzenia federalnego planu na rzecz seniorów w Austrii.

Pakiet ten zawiera przykłady sposobów, w jakie można zapobiec konieczności opieki długoterminowej dzięki działaniom prewencyjnym, rehabilitacji i tworzeniu otoczenia bardziej przyjaznego dla osób starszych, a także poprzez opracowanie skuteczniejszych sposobów opieki⁶⁰. Powszechnemu niedoborowi siły roboczej w sektorze zdrowia i opieki długoterminowej należy również przeciwdziałać poprzez zachęty na rzecz zwiększenia zatrudnienia w tym sektorze oraz poprawy warunków pracy w nim panujących. Dostępne i przystępne cenowo usługi transportowe i odpowiednio dostosowane mieszkania umożliwiają również starszym osobom i osobom niepełnosprawnym kontrolę nad ich własnym życiem tak długo, jak to możliwe, oraz ograniczenie potrzeby opieki długoterminowej.

Komisja wzywa państwa członkowskie do:

- wdrożenia w zintegrowany sposób zalecenia „Inwestowanie w dzieci: przerwanie cyklu marginalizacji” dzięki zapewnieniu świadczeń pieniężnych i rzeczowych oraz dostępu do odpowiedniej jakości wczesnej edukacji, zdrowia i usług społecznych; podjęcia działań mających na celu zniesienie różnic w sytuacji dzieci poprzez wyeliminowanie segregacji szkolnej i niewłaściwego wykorzystania kształcenia specjalnego; położenia większego nacisku na wczesną edukację i opiekę nad dzieckiem i uczynienia ich łatwo dostępnymi, zgodnie z celami wyznaczonymi w Barcelonie⁶¹ w dziedzinie opieki nad dziećmi oraz celami UE w zakresie wczesnej edukacji i opieki nad dzieckiem⁶²; sporządzania sprawozdań w ramach krajowych programów reform; wykorzystania EFS, EFRR i EFRROW do promowania dostępu do usług zdrowotnych i społecznych oraz wczesnej edukacji i opieki nad dzieckiem;
- wdrożenia zalecenia w sprawie „polityki na rzecz ograniczenia zjawiska przedwczesnego zakończenia nauki” oraz opracowania opartej na faktach i

⁵⁹ Komunikat Komisji – „Erasmus dla Wszystkich: Program UE na rzecz kształcenia, szkolenia, młodzieży i sportu”, COM(2011) 787 z dnia 23 listopada 2011 r.

⁶⁰ Zob. dokument roboczy służb Komisji – „Long-Term Care in Ageing Societies - Challenges and Policy Options” (Opieka długoterminowa w starzejących się społeczeństwach: wyzwania i warianty polityki), SWD(2013) 41

⁶¹ W 2002 r. na szczycie w Barcelonie Rada Europejska określiła cele zapewnienia do roku 2010 opieki nad dziećmi dla 1) co najmniej 90 % dzieci w wieku od trzech lat do rozpoczęcia obowiązkowej nauki szkolnej oraz 2) co najmniej 33 % dzieci w wieku poniżej 3 lat.

⁶² Do roku 2020 co najmniej 95 % dzieci w przedziale wiekowym od czterech lat do podjęcia obowiązku szkolnego powinno uczestniczyć w edukacji elementarnej. Konkluzje Rady z dnia 12 maja 2009 r. w sprawie strategicznych ram europejskiej współpracy w dziedzinie kształcenia i szkolenia („ET 2020”), załącznik I do konkluzji (Dz.U. C 119 z 28.5.2009, s. 7).

kompleksowej polityki w zakresie przeciwdziałania przedwczesnemu zakończeniu nauki, obejmującej środki zapobiegawcze, interwencyjne i kompensujące⁶³,

- stosowania zasad aktywności osób starszych i solidarności międzypokoleniowej⁶⁴ oraz wskaźnika aktywnego starzenia się⁶⁵, który umożliwia monitorowanie liczby osób starszych na rynku pracy, ich uczestnictwa w życiu społecznym i samodzielnego życia, oraz możliwości oferowanych przez Europejskie partnerstwo na rzecz innowacji sprzyjającej aktywnemu starzeniu się w dobrym zdrowiu⁶⁶, w celu oceny w jakim stopniu osoby starsze mogą wykorzystać swój potencjał.

Komisja wesprze państwa członkowskie w następujący sposób:

- udoskonalając sposób gromadzenia danych dotyczących zmian w czasie ze szczególnym uwzględnieniem danych dotyczących dzieci, aby dostarczać lepszej jakości informacji i uwzględniać je podczas opracowywania i monitorowania polityki społecznej zorientowanej na cały cykl życia; sporządzając sprawozdania z poczynionych postępów w dziedzinie zatrudnienia i rozwoju sytuacji społecznej w Europie;
- badając skuteczność warunkowego przekazywania środków pieniężnych na rzecz wspierania wczesnej edukacji i opieki nad dzieckiem, za pomocą projektu badawczego finansowanego w ramach programu PROGRESS;
- współpracując z Komitetem Ochrony Socjalnej w 2013 r. w celu opracowania sprawozdania na temat polityki opieki długoterminowej, by wspierać zdrowe i aktywne starzenie się i zwiększenie możliwości samodzielnego życia dla osób w każdym wieku, wykorzystując wszystkie możliwości nowych technologii, w tym usługi typu e-zdrowie, i monitorując postępy w celu osiągnięcia zrównoważonej, adekwatnej ochrony socjalnej chroniącej przed koniecznością opieką długoterminową; Komisja opracuje również na podstawie prac, które zostaną przeprowadzone w latach 2013–2014 przez Instytut Perspektywicznych Studiów Technologicznych w ramach Wspólnego Centrum Badawczego Komisji Europejskiej, „podręcznik decydentów”, mający na celu pomoc państwom członkowskim w opracowaniu strategii dotyczących opieki długoterminowej.

3. WYTYCZNE DOTYCZĄCE WYKORZYSTANIA FUNDUSZY UNIJNYCH NA LATA 2014 – 2020

Budżet unijny powinien być „katalizatorem wzrostu gospodarczego i zwiększania zatrudnienia w Europie, w szczególności poprzez lewarowanie produktywnych inwestycji i inwestycji w kapitał ludzki”⁶⁷. Udział środków unijnych przeznaczanych przez państwa członkowskie na zatrudnienie, rozwój kapitału ludzkiego, zdrowie i politykę społeczną, w szczególności w ramach EFS, uległ jednak od 1989 r. obniżeniu. Dlatego właśnie Komisja zaproponowała, aby w latach 2014–2020 co najmniej 25 % środków z funduszu polityki

⁶³ Zalecenie Rady z dnia 28 czerwca 2011 r. w sprawie polityk na rzecz ograniczania zjawiska przedwczesnego kończenia nauki (Dz.U. 2011/C 191/01).

⁶⁴ Konkluzje Rady z dnia 6 grudnia 2012 r.

⁶⁵ Informator polityczny Komisji i Europejskiej Komisji Gospodarczej ONZ (najbliższy w 2013 r.) – wskaźnik aktywnego starzenia się dostępny na stronie: <http://europa.eu/ey2012/ey2012.jsp?langId=pl>.

⁶⁶ Celem Europejskiego partnerstwa na rzecz innowacji sprzyjającej aktywnemu starzeniu się w dobrym zdrowiu jest zwiększenie średniej długości życia w zdrowiu obywateli UE o dwa lata do 2020 r. Jest on częścią inicjatywy przewodniej „Unia innowacji” strategii „Europa 2020”.

⁶⁷ Konkluzje z posiedzenia Rady Europejskiej (7–8 lutego 2013 r.)

spójności zostało przeznaczone na kapitał ludzki i inwestycje społeczne, tj. inwestowanie w ludzi w ramach EFS. Ponadto Komisja zaproponowała, aby co najmniej 20 % łącznych zasobów EFS w każdym państwie członkowskim przeznaczonych było na cel tematyczny „Promowanie włączenia społecznego i zwalczanie ubóstwa”.

W okresie programowania na lata 2007–2013 Europejski Fundusz Społeczny objął dotychczas swym zasięgiem ponad 50 mln osób, w tym ponad 4,5 mln bezrobotnych i 5 mln osób nieaktywnych jedynie w 2011 r. Osiągnięcie takiego wyniku było możliwe dzięki 75 mld EUR przeznaczonym na pomoc w rozwoju potencjału ludzkiego, dzięki zwiększaniu kwalifikacji obywateli i oferowaniu im lepszych perspektyw zawodowych. Programy te pomogły w złagodzeniu negatywnych skutków kryzysu oraz w utrzymaniu miejsc pracy i przygotowaniu na ożywienie gospodarcze. 18 miliardów EUR z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego zostało przeznaczonych na środki związane z włączeniem społecznym, głównie na wsparcie edukacji, zdrowia i inwestycji w infrastrukturę społeczną.

Najważniejszymi instrumentami pomagającymi państwom członkowskim we wdrożeniu strategii przedstawionej w pakiecie dotyczącym inwestycji społecznych są unijne fundusze strukturalne i inwestycyjne (ESI)⁶⁸, w szczególności EFS oraz PROGRESS na lata 2007–2013, program na rzecz przemian i innowacji społecznych na lata 2014–2020 oraz Europejski Fundusz Pomocy Najbardziej Potrzebującym. Wsparcie finansowe w ramach polityki spójności, której celem jest wzmocnienie spójności gospodarczej, społecznej i terytorialnej w całej Unii, nadal będzie ważnym narzędziem w okresie programowania 2014–2020, służącym do osiągnięcia celów strategii „Europa 2020”, obok niezbędnych reform i modernizacji, które zostały przedstawione w niniejszym komunikacie.

W celu wspierania wzrostu gospodarczego sprzyjającego włączeniu społecznemu Komisja zaapelowała do państw członkowskich o zagwarantowanie, że ich polityki w zakresie zatrudnienia, rozwoju kapitału ludzkiego, modernizacji usług świadczonych w interesie ogólnym, inwestycji terytorialnych i włączenia społecznego odzwierciedlają zalecenia dla poszczególnych krajów i analizę głównych wyzwań określonych w dokumentach roboczych służb Komisji, które oceniają krajowe programy reform oraz programy stabilności⁶⁹. Finansowanie w ramach EFS⁷⁰ może być uzupełnione przez dalsze finansowanie z EFRR, w szczególności przeznaczone na inwestowanie w zdrowie, infrastrukturę społeczną, opiekę nad dziećmi, mieszkalnictwo i edukację, jak również wsparcie rewitalizacji fizycznej i gospodarczej ubogich społeczności miejskich i wiejskich. Inwestycje te mogą mieć wpływ na reformę polityki społecznej, np. poprzez desegregację placówek edukacyjnych, większy zakres opieki świadczonej przez społeczności lokalne i zintegrowane polityki w zakresie mieszkalnictwa.

Rozporządzenie w sprawie wspólnych przepisów⁷¹ określa priorytety, które mają być finansowane z unijnych funduszy strukturalnych i inwestycyjnych. Fundusze ESI będą

⁶⁸ Europejski Fundusz Społeczny (EFS), Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego (EFRR), Fundusz Spójności, Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (EFRROW), Europejski Fundusz Morski i Rybacki.

⁶⁹ http://ec.europa.eu/europe2020/index_pl.htm.

⁷⁰ Zob. dokument roboczy Komisji „Inwestycje społeczne w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego”, SWD(2013) 44.

⁷¹ Wniosek dotyczący rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady ustanawiającego wspólne przepisy dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego, Funduszu Spójności, Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich oraz Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego objętych zakresem wspólnych ram strategicznych oraz ustanawiającego przepisy ogólne dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju

wspierać wdrażanie odpowiednich zaleceń dla poszczególnych krajów i krajowych programów reform. Postępy w zakresie realizacji celów polityki będą przedmiotem dyskusji w ramach Europejskiego Semestru.

Państwa członkowskie mogą wykorzystywać fundusze EFS do wspierania realizacji kierunków polityki, które zostały przedstawione w niniejszym komunikacie, w tym poprzez innowacje społeczne, gospodarkę społeczną i przedsiębiorczość społeczną⁷². Szczególny nacisk finansowania z EFS, z pomocą EFRR, na innowacje społeczne⁷³, w celu wspierania testowania innowacyjnych rozwiązań i ich rozpowszechniania przyczyni się do rozwoju bardziej skutecznych polityk społecznych.

Komisja przedstawi bardziej szczegółowe informacje w formie wytycznych operacyjnych, które mają zostać opublikowane do połowy 2013 r. i zawierać wskazówki dla państw członkowskich co do tego, jak najlepiej wykorzystać fundusze ESI, aby osiągnąć uzgodnione cele tematyczne. Wskazówki te przyczynią się do realizacji reform politycznych oraz zapewnienia stabilnych i efektywnych usług świadczonych w interesie ogólnym. Przykładowo w kwestii ubóstwa wśród dzieci dotyczyć będą one interwencji, które byłyby wymagane w państwie o dużym odsetku ludności romskiej, niskim poziomie opieki nad dziećmi oraz dużych dysproporcjach pod względem wyników w nauce. Inne kwestie obejmują na przykład innowację, opiekę nad dziećmi, zdrowie, deinstytucjonalizację i aktywne włączenie.

Oprócz funduszy ESI, odpowiednie przepisy dotyczące finansowego wsparcia innowacji w zakresie polityki społecznej są zawarte w Programie Unii Europejskiej na rzecz przemian i innowacji społecznych, programie „Horyzont 2020”, COSME⁷⁴ oraz programie w dziedzinie zdrowia. EFS może zwiększyć zastosowanie polityk społecznych, które sprawdziły się w sektorze publicznym i prywatnym, w głównych nurtach polityki. Europejski Fundusz Pomocy Najbardziej Potrzebującym może pomóc państwom członkowskim w zapewnieniu odpowiednich źródeł utrzymania dzięki odpowiednim działaniom w zakresie niedoborów żywności, bezdomności i deprywacji materialnej dzieci. Środki unijne mogą być również uzupełniane na przykład przez środki Banku Światowego, Banku Rozwoju Rady Europy oraz z grupy Europejskiego Banku Inwestycyjnego.

Komisja wzywa państwa członkowskie do:

- przeznaczenia środków w ramach polityki spójności i rozwoju obszarów wiejskich na rozwój kapitału ludzkiego, w tym zatrudnienie, włączenie społeczne, wyrównanie nierówności terytorialnych, aktywne i zdrowe starzenie się, dostępność usług społecznych, usług w zakresie edukacji i zdrowia oraz uczenia się przez całe życie. Środki te powinny być wystarczające do wdrożenia zmian strukturalnych, zgodnie z propozycjami zawartymi w zaleceniach dla poszczególnych krajów, z uwzględnieniem celów strategii „Europa 2020”. Komisja wzywa też do zagwarantowania, że interwencje finansowane z funduszy należy uwzględniać odpowiednie zalecenia dla poszczególnych krajów i obejmują inwestycje społeczne;

Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego i Funduszu Spójności, oraz uchylającego rozporządzenie Rady (WE) nr 1083/2006.

⁷² Zob. dokument roboczy Komisji „Inwestycje społeczne w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego”, SWD(2013) 44.

⁷³ Komisja zaproponowała priorytet inwestycyjny na rzecz gospodarki społecznej i przedsiębiorstw społecznych w regulacjach dotyczących polityki spójności na lata 2014–2020.

⁷⁴ Program na rzecz konkurencyjności przedsiębiorstw oraz na rzecz małych i średnich przedsiębiorstw

- zaspokojenia wielorakich potrzeb osób znajdujących się w niekorzystnej sytuacji, w tym osób mieszkających na zubożałych i odizolowanych obszarach, dzięki skoordynowanym działaniom w ramach funduszy ESI;
- poszukiwania sposobów uzupełnienia środków unijnych finansowaniem Banku Światowego, Banku Rozwoju Rady Europy oraz z grupy Europejskiego Banku Inwestycyjnego;
- testowania nowych rozwiązań w polityce społecznej (np. innowacji przy wykorzystaniu technologii informacyjnych i komunikacyjnych), w tym w ramach Programu Unii Europejskiej na rzecz przemian i innowacji społecznych, oraz propagowania najbardziej skutecznych rozwiązań innowacyjnych przy wykorzystaniu funduszy ESI;
- zaangażowania zainteresowanych stron, w szczególności organizacji społeczeństwa obywatelskiego powiązanych z grupami docelowymi do celów interwencji społecznych w proces planowania i wdrażania oraz ułatwienie im dostępu do funduszy.

Komisja wesprze państwa członkowskie w następujący sposób:

- opracowując do połowy 2013 r. operacyjne wytyczne dla funduszy ESI w pełni uwzględniających inwestycje społeczne; Komisja będzie monitorować wyniki realizacji programów na podstawie informacji dostarczonych przez państwa członkowskie, zgodnie z zasadami określonymi w rozporządzeniach dotyczących funduszy strukturalnych. W przypadku wątpliwości dotyczących ich realizacji Komisja podejmie dialog z państwami członkowskimi w ramach procedur określonych w zaleceniach dla poszczególnych krajów;
- umożliwiając dzielenie się wiedzą. Komisja stworzy wraz z państwami członkowskimi i Europejską Agencją na rzecz Poprawy Warunków Życia i Pracy (Eurofound) bank wiedzy umożliwiający dzielenie się doświadczeniami w zakresie polityki oraz skutecznych działań w ramach funduszy ESI. Za pomocą EFS Komisja będzie wspierać tworzenie „map ubóstwa”, pokazujących obszary znajdujące się w dużo trudniejszej sytuacji, aby zagwarantować, że interwencje mają wpływ na docelową populację;
- wspierając w ramach EFS budowanie potencjału władz krajowych i regionalnych w zakresie wdrażania skutecznej polityki, w tym promowanie przedsiębiorczości społecznej.

4. UKIERUNKOWANE INICJATYWY UE

W niniejszej sekcji Komisja przedstawia pakiet inicjatyw, o których mowa w niniejszym komunikacie i które mają kluczowe znaczenie dla zagwarantowania właściwie ukierunkowanego i zintegrowanego podejścia do inwestycji społecznych.

4.1. Środki motywujące do finansowania inwestycji społecznych

Komisja będzie nadal zapewniać wsparcie z funduszy strukturalnych, szczególnie z EFS, ale należy poszukiwać nowych instrumentów, które można wykorzystać by ułatwić konsolidację budżetów dzięki większemu zaangażowaniu finansowania prywatnego:

- *Wspieranie dostępu przedsiębiorstw społecznych do źródeł finansowania: europejskie fundusze na rzecz przedsiębiorczości społecznej*

Jak określono w Inicjatywie na rzecz przedsiębiorczości społecznej, przedsiębiorcy społeczni odgrywają kluczową rolę w propagowaniu włączenia społecznego i inwestycji w kapitał ludzki. Przedsiębiorstwa społeczne potrzebują jednak łatwiejszego dostępu do finansowania prywatnego, w celu uzyskania wsparcia ich działalności oraz umożliwienia im rozwoju. Oprócz wniosku dotyczącego funduszu wsparcia na rzecz przedsiębiorstw społecznych, w ramach Programu na rzecz przemian i innowacji społecznych, który będzie uruchomiony w 2014 r., Komisja przedstawiła również wniosek dotyczący rozporządzenia⁷⁵ ustanawiającego markę europejskiego funduszu na rzecz przedsiębiorczości społecznej, umożliwiającą inwestorom łatwe rozpoznanie funduszy, które wspierają europejskie przedsiębiorstwa społeczne, oraz dostęp do kluczowych informacji na temat funduszy na rzecz przedsiębiorczości społecznej. Proponowane rozporządzenie umożliwi usunięcie barier w pozyskiwaniu funduszy w całej Europie i ułatwi dokonywanie inwestycji oraz zwiększy ich wydajność. Ponadto Komisja opracuje metodykę służącą do pomiaru korzyści społeczno-gospodarczych płynących z działań przedsiębiorstw społecznych i zorganizuje na początku 2014 r. konferencję na wysokim szczeblu w celu rozpowszechnienia dobrych praktyk w zakresie wspierania przedsiębiorczości społecznej.

- *Poszukiwanie możliwości wykorzystania nowych instrumentów finansowych*

Innowacyjne finansowanie inwestycji społecznych z zasobów sektora prywatnego oraz sektora usług jest istotnym uzupełnieniem wysiłków sektora publicznego. Ważną rolę w tym zakresie może odegrać mikrofinansowanie. Kluczowe znaczenie dla osiągnięcia celów związanych z włączeniem społecznym i strategią „Europa 2020” jest tworzenie nowych małych przedsiębiorstw. Jedną z głównych przeszkód na drodze do tworzenia nowych przedsiębiorstw jest jednak brak dostępu do finansowania, w szczególności do mikrokredytów. Komisja zaproponowała, począwszy od 2014 r., kontynuację instrumentu mikrofinansowego Progress w ramach Programu na rzecz przemian i innowacji społecznych, o budżecie wynoszącym około 92 mln EUR. Pozwoli on na sfinansowanie budowania potencjału podmiotów udzielających mikrokredytów i ułatwi wsparcie finansowe dla osób, które chcą założyć własną małą firmę, lecz mają trudności z uzyskaniem tradycyjnego kredytu.

- *Obligacje społeczne*

Innym rozwiązaniem do rozważania są obligacje społeczne, które będą stanowiły zachętę dla prywatnych inwestorów do finansowania programów socjalnych, oferując im zwrot z sektora publicznego, jeżeli programy osiągną pozytywne skutki społeczne. Komisja będzie wspierać państwa członkowskie poprzez ułatwienie wymiany doświadczeń.

4.2. Wspieranie źródeł utrzymania na odpowiednim poziomie / Poprawa znajomości praw socjalnych

Komisja zagwarantuje wdrożenie przepisów chroniących najbardziej potrzebujących, poprawi dostęp do informacji dla konsumentów znajdujących się w trudnej sytuacji oraz dostarczy ukierunkowaną pomoc dla osób znajdujących się w trudnej sytuacji, tak aby mogły one dokonywać świadomych wyborów.

- *Zapewnienie źródeł utrzymania na odpowiednim poziomie*

⁷⁵ Wniosek ustawodawczy Komisji – „Wniosek dotyczący rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie funduszy na rzecz przedsiębiorczości społecznej” COM(2011) 862 z dnia 7 grudnia 2011 r.

Większość państw członkowskich posiada pewnego rodzaju system płacy minimalnej. W wielu przypadkach systemy te mogłyby być jednak bardziej adekwatne. Ich poziom powinien być wystarczający by umożliwić godne życie, a jednocześnie powinien motywować i mobilizować obywateli do podjęcia pracy. Komisja będzie, w ramach Europejskiego Semestru, monitorować adekwatność wsparcia dochodów oraz wykorzystania w tym celu budżetów referencyjnych, które zostaną ustalone wspólnie z państwami członkowskimi.

- *Tworzenie możliwości administracyjnych i ich usprawnianie w celu zapewnienia punktów kompleksowej obsługi*

Model oparty na punktach kompleksowej obsługi przyczynia się do wydajności i skuteczności systemów ochrony socjalnej. Punkty te upraszczają organizację, ułatwiają realizację usług i zwiększają ich wykorzystanie. Model ten przyczynia się do poprawy dostępności przyjaznych dla użytkownika informacji, koordynacji pomiędzy różnymi szczeblami administracji i zmniejszenia obciążenia administracyjnego zarówno dla klientów, jak i dostawców. Komisja będzie wspierać państwa członkowskie poprzez ułatwianie wymiany dobrych praktyk dzięki „bankowi wiedzy” stworzonemu wraz z Europejską Agencją na rzecz Poprawy Warunków Życia i Pracy (Eurofound). Finansowanie z EFS będzie dostępne w ramach celu tematycznego „Wzmacnianie potencjału instytucjonalnego i skuteczności administracji publicznej”. Komisja będzie przykładać szczególną uwagę do tych działań podczas oceny realizacji strategii aktywnego włączenia przez państwa członkowskie.

- *Poprawa włączenia społecznego pod względem finansowym*

Rachunki płatnicze są istotnym narzędziem umożliwiającym obywatelom uczestnictwo w życiu gospodarczym i społecznym. Wynagrodzenia, świadczenia i rachunki za media są coraz częściej opłacane za pośrednictwem rachunków płatniczych. Rachunek płatniczy ma również istotne znaczenie dla dostępu do innych podstawowych usług finansowych, takich jak kredyty konsumenckie, kredyty hipoteczne, ubezpieczenia na życie, płatności elektroniczne i inwestycje. W tym celu Komisja przedstawiła wniosek dyrektywy w sprawie dostępu do zwykłych rachunków płatniczych.

- *Ochrona obywateli przed trudnościami finansowymi*

Kryzys finansowy uwiłocznł szkody, jakie może wyrządzać konsumentom i kredytodawcom nieodpowiedzialne udzielanie i zaciąganie kredytów. Konsumentci dokonujący zakupów nieruchomości lub zaciągający kredyty zabezpieczone przez ich nieruchomości muszą być odpowiednio poinformowani o zagrożeniach, a instytucje zaangażowane w te działania powinny prowadzić swoją działalność w sposób odpowiedzialny. Komisja opublikowała dokument roboczy w sprawie środków i praktyk krajowych w celu unikania zajmowania obciążonej nieruchomości⁷⁶. Ponadto Komisja dąży do wzmocnienia ochrony konsumentów dzięki zaproponowanej dyrektywie w sprawie umów kredytowych związanych z nieruchomościami mieszkalnymi. Komisja opublikuje również na początku 2013 r. badanie określające i analizujące różne techniki i najlepsze praktyki stosowane w celu wzmocnienia ochrony konsumentów. Wszystkie te inicjatywy wschodzą w skład działań prewencyjnych mających na celu złagodzenie trudności finansowych oraz przeciwdziałanie bezdomności.

- *Efektywność energetyczna*

⁷⁶

Dokument roboczy służb Komisji – „Środki i praktyki krajowe w celu unikania rozpoczęcia procedur zajmowania obciążonej nieruchomości w przypadku hipotecznych kredytów mieszkaniowych”. SEC(2011) 357 z dnia 31 marca 2011.

Nowa dyrektywa w sprawie efektywności energetycznej⁷⁷ zachęca państwa członkowskie do uwzględnienia w ich systemach krajowych wymogów ukierunkowanych na społeczeństwo oraz wzięcia pod uwagę szczególnych potrzeb osób w niekorzystnej sytuacji społecznej. Obejmuje ona również problemy związane z ubóstwem energetycznym, kwestie dotyczące inteligentnych liczników i przejrzystości informacji w rachunkach, oferując najuboższym konsumentom przejrzyste, wiarygodne i aktualne informacje na temat zużywanej przez nich energii oraz konkretne rozwiązania mające na celu obniżenie tego zużycia.

- *Poprawa dostępu obywateli do informacji*

Dostępne informacje dotyczące usług w zakresie poszukiwania pracy, świadczeń z tytułu bezrobocia, zasiłków na dzieci, opieki zdrowotnej lub stypendiów dla studentów ma zasadnicze znaczenie dla równości szans i udziału obywateli w życiu gospodarczym i społecznym. W celu ułatwienia obywatelom dostępu do takich informacji zaproponowana dyrektywa w sprawie dostępności stron internetowych instytucji sektora publicznego⁷⁸ gwarantuje pełny dostęp do pewnej liczby stron internetowych tego sektora dla wszystkich obywateli, w tym osób niepełnosprawnych i osób w podeszłym wieku. Ponadto Komisja, za pomocą przyjaznych dla użytkownika przewodników ochrony socjalnej, zapewni obywatelom bardziej dostępne informacje na temat ich praw socjalnych i ułatwi świadczenie usług umożliwiających obywatelom kontrolowanie swoich uprawnień emerytalnych. Ponadto Komisja będzie wspierać lepsze stosowanie i egzekwowanie prawa do swobodnego przemieszczania się w ramach proponowanej dyrektywy, która zostanie przedstawiona w pierwszej połowie 2013 r.

4.3. Inwestowanie w dzieci / wczesna edukacja i opieka nad dzieckiem

Dalsze rozbudowywanie systemu wczesnej edukacji i opieki nad dzieckiem jako inwestycji społecznej pomagającej w wyeliminowaniu nierówności i trudności stojących przed dziećmi, dzięki interwencji na wczesnym etapie:

- *Poprawa dostępu do opieki nad dziećmi*

Dostęp do wczesnej edukacji i opieki nad dzieckiem przynosi pozytywne skutki przez całe życie, na przykład w zakresie zapobiegania przedwczesnemu zakończeniu nauki, zwiększenia zatrudnienia i ułatwiania mobilności społecznej. Wczesna edukacja i opieka nad dzieckiem, dzięki wczesnej interwencji, pełni kluczową rolę w rozwiązywaniu problemów dzieci znajdujących się w niekorzystnej sytuacji. Jest ona ponadto konieczna do usuwania barier utrudniających rodzicom udział w rynku pracy. Zalecenie Komisji w sprawie inwestowania w dzieci wzywa do większego udostępnienia wczesnej edukacji i opieki nad dzieckiem w ramach zintegrowanej strategii, w celu poprawy możliwości dzieci i osiągnięcia celów wyznaczonych w Barcelonie. Ponadto Komisja rozpoczyna badanie w celu oceny sposobu, w jaki systemy warunkowego przekazywania środków pieniężnych mogą wspierać wczesną edukację i opiekę nad dzieckiem. Komisja Europejska zacieśnia współpracę z Organizacją Współpracy Gospodarczej i Rozwoju (OECD) w zakresie inicjatyw politycznych mających na celu poprawę jakości wczesnej edukacji i opieki nad dzieckiem i jej dostępności w całej Europie, za pomocą ustalania najlepszych praktyk.

⁷⁷ Artykuł 7 ust. 7 lit. a) i art. 10 dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2012/27/UE w sprawie efektywności energetycznej, zmiany dyrektyw 2009/125/WE i 2010/30/UE oraz uchylenia dyrektyw 2004/8/WE i 2006/32/WE.

⁷⁸ Wniosek legislacyjny Komisji – „Wniosek dotyczący dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie dostępności stron internetowych instytucji sektora publicznego”. COM(2012) 721 final z dnia 3 grudnia 2012 r.

- *Ograniczenie zjawiska wczesnego kończenia nauki*

Uczniowie, którzy wcześniej kończą naukę, z większym prawdopodobieństwem staną się bezrobotni lub zagrożeni ubóstwem i wykluczeniem społecznym. W strategii „Europa 2020” przedstawiono cel obniżenia odsetka uczniów wcześniej kończących naukę do poziomu poniżej 10 %. 13,5 % młodych osób nadal opuszcza jednak szkołę przedwcześnie. Ograniczenie zjawiska wczesnego kończenia nauki znajduje się wśród priorytetów inwestycyjnych Europejskiego Funduszu Społecznego, z którego państwa członkowskie mogą korzystać w celu opracowania polityki zgodnej ze zintegrowaną strategią określoną w zaleceniu Rady z 2011 r.⁷⁹, obejmującej środki zapobiegawcze, środki interwencyjne i środki zmierzające do skłonienia do ponownego podjęcia nauki osób, które ją przerwały. Inicjatywy dotyczące kształcenia opartego na zasadach włączenia społecznego mogą być wspierane przez nowy program „Erasmus dla wszystkich”⁸⁰ na rzecz kształcenia, szkoleń, młodzieży i sportu, który odzwierciedla potrzebę zwiększenia inwestycji UE w dziedzinie kształcenia i szkolenia oraz ich dalszej realizacji.

5. WNIOSKI — DALSZE DZIAŁANIA

Kryzys uwypuklił zarówno współzależność pomiędzy gospodarkami UE, jak również duże zróżnicowanie w możliwościach reakcji na tę sytuację instytucji działających na rynku pracy oraz systemów opieki społecznej. Potwierdził on również rolę, jaką odgrywają polityka społeczna oraz budżet w zapewnieniu ogólnej stabilności UE. Pomimo iż polityka społeczna leży przede wszystkim w kompetencji państw członkowskich, UE wspiera i uzupełnia działania państw członkowskich.

Bardziej solidny model zarządzania gospodarczego oraz lepszy nadzór budżetowy w państwach członkowskich są już w trakcie realizacji. Towarzyszyć musi im lepszy nadzór polityki w dziedzinach dotyczących kwestii społecznych, który na przestrzeni czasu przyczynia się do zarządzania kryzysowego, amortyzacji szoku oraz zapewnienia odpowiedniego poziomu inwestycji społecznych w Europie. Kwestię tę należy również uwzględnić w trwających dyskusjach na temat społecznego wymiaru unii gospodarczej i walutowej.

Pakiet w sprawie inwestycji społecznych ma na celu reorientację polityki państw członkowskich w odniesieniu do inwestycji społecznych tam, gdzie jest to konieczne, w celu zagwarantowania adekwatności i stabilności systemów zabezpieczenia społecznego, jednocześnie łącząc te starania z jak najlepszym wykorzystaniem funduszy UE, w szczególności EFS. Komisja wzywa państwa członkowskie do realizowania działań i kierunków określonych w tym pakiecie w trzech głównych obszarach:

1. Wzmocnienie inwestycji społecznych w ramach Europejskiego Semestru

⁷⁹ Zalecenie Rady (2011/C 191/01) w sprawie polityki na rzecz ograniczenia zjawiska wczesnego kończenia nauki

⁸⁰ Komunikat Komisji – Erasmus dla Wszystkich: Program UE na rzecz kształcenia, szkolenia, młodzieży i sportu, COM(2011) 787 final z dnia 23 listopada 2011 r.

- Wzywa się państwa członkowskie do zwiększenia udziału zainteresowanych stron na wszystkich szczeblach, zwłaszcza partnerów społecznych i organizacji społeczeństwa obywatelskiego, w modernizacji polityki społecznej w ramach strategii „Europa 2020”.
- Wzywa się państwa członkowskie do uwzględnienia w swoich krajowych programach reform wytycznych dotyczących inwestycji społecznych zawartych w niniejszym pakiecie, ze szczególnym naciskiem na:
 - postępy w zwiększeniu nacisku na inwestycje społeczne w ich polityce społecznej, zwłaszcza w dziedzinach takich jak opieka nad osobami potrzebującymi, w tym opieka nad dziećmi, kształcenie, szkolenie, aktywna polityka w zakresie rynku pracy, wsparcie w zakresie mieszkalnictwa, rehabilitacja i świadczenia zdrowotne;
 - realizację zintegrowanych strategii w zakresie aktywnego włączenia, w tym poprzez opracowywanie budżetów referencyjnych, zwiększanie zakresu świadczeń i usług oraz uproszczenie systemów zabezpieczenia społecznego, na przykład poprzez punkty kompleksowej obsługi, i zapobieganie mnożeniu różnych świadczeń.
- Komisja uwzględni reformę ochrony socjalnej oraz nacisk na inwestycje społeczne i aktywne włączenie w zaleceniach dla poszczególnych krajów oraz w ramach kolejnego Europejskiego Semestru. Komisja będzie również wspierać państwa członkowskie poprzez lepsze monitorowanie wyników z pomocą Europejskiego Systemu Statystycznego, dzięki udoskonalonym i bardziej aktualnym statystykom⁸¹ dotyczącym ubóstwa i wyników polityki społecznej oraz polityki w zakresie zdrowia⁸².

2. Jak najlepsze wykorzystanie funduszy unijnych do wsparcia inwestycji społecznych

- Wzywa się państwa członkowskie, aby należycie uwzględniły inwestycje społeczne w programowaniu funduszy unijnych i EFS, szczególnie na lata 2014–2020. Obejmuje to innowacyjne podejście do finansowania i inżynierii finansowej, wyciąganie wniosków z doświadczeń, takich jak te dotyczące obligacji w dziedzinie inwestycji społecznych, mikrofinansowania i wsparcia dla przedsiębiorstw społecznych.
- Komisja będzie aktywnie wspierać państwa członkowskie w programowaniu funduszy w oparciu o wytyczne zawarte w niniejszym pakiecie i dalsze tematyczne wytyczne operacyjne np. w dziedzinie innowacji społecznych, deinstytucjonalizacji i zdrowia.

3. Usprawnienie zarządzania i sprawozdawczości

- Wzywa się państwa członkowskie, za pośrednictwem odpowiednich komitetów, do przedstawienia wniosków dotyczących wzmocnienia społecznego wymiaru strategii „Europa 2020”, powiązanych odpowiednio z istniejącymi procesami, takimi jak

⁸¹ Usprawnienie dostarczania standardowych danych SILC, dostarczanie zmiennych dotyczących deprivacji i oceny sytuacji finansowej na koniec roku referencyjnego, szybsze gromadzenie danych dotyczących miesięcznych dochodów gospodarstwa domowego, w miarę możliwości – na przestrzeni roku, oraz zbadanie możliwości opracowania rocznego modułu dotyczącego strategii dostosowawczych.

⁸² Za pomocą wskaźników zdrowotnych Wspólnoty Europejskiej (ECHI).

otwarta metoda koordynacji i udoskonalenie sprawozdawczości na temat wydajności systemów zabezpieczenia społecznego państw członkowskich. Komisja będzie udoskonalać wytyczne i instrumenty nadzoru, za pomocą istniejących narzędzi makroekonomicznych i fiskalnych oraz narzędzi dotyczących zarządzania w dziedzinie zatrudnienia, w celu ograniczenia i rozwiązania problemów dotyczących różnic w polityce społecznej. Częścią tych działań będzie analiza porównawcza i monitorowanie wyników, w oparciu o przegląd sytuacji w dziedzinie ochrony socjalnej⁸³.

- Komisja będzie działać w ścisłej współpracy z państwami członkowskimi w ramach odpowiednich składów Rady, Komitetu Ochrony Socjalnej i innych właściwych komitetów, w celu wspierania opisanych działań, oraz będzie kontynuować dialog ze wszystkimi zainteresowanymi stronami, w szczególności w ramach dorocznej konwencji platformy współpracy w zakresie walki z ubóstwem i wykluczeniem społecznym.

⁸³

Dokument Rady nr 13723/12: „The Social Protection Performance Monitor” (Przegląd sytuacji w dziedzinie ochrony socjalnej) przedstawia znaczące statystycznie odchylenia roczne („tendencje społeczne wymagające szczególnej uwagi”) wobec uzgodnionych najważniejszych wskaźników w zakresie ochrony socjalnej i skutkuje nadzorem tematycznym w zakresie wspomnianych tendencji społecznych.